

1^ο Φύλλο εργασίας

1^η Δραστηριότητα:

Η ιστορία των Εβραίων της Πάτρας

- Brainstorming: συναγωγή, αστέρι του Δαβίδ, χάβρα των Ιουδαίων, Εβραϊομνήματα.
- Προβολή εικόνων και σχολιασμός τους με στόχο να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες για την παρουσία των Εβραίων στην Πάτρα

Η “τεβά” (χώρος της Συναγωγής απ’ όπου αναγιγνώσκεται η Τορά)
της Συναγωγής Πάτρας πριν από την κατεδάφιση

Η εξωτερική άποψη της Συναγωγής
της Πάτρας (1965)

Συναγωγή της Πάτρας, Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος
Γενική άποψη του εσωτερικού της Συναγωγής της Πάτρας

2^η Δραστηριότητα:

Να διαβάσετε το παρακάτω ποίημα (απόσπασμα) και να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

Ιωάννης Σποντής, από τα Χανιά της Κρήτης, συνέθεσε το 1767 ριμάδα 792 στίχων:

«Διήγησις διὰ στίχων ωραίων περι τοῦ βοσκοῦ ὁποῦ ἐφανερώθη εἰς τὸν Μωρέα, κατὰ τὸ 1767»

Παραθέτουμε μερικούς στίχους που αφορούν την Πάτρα:

Ὁ νοῦς μου μὲ παρακινεῖ κι ὁ λογισμὸς μὲ φέρνει ...

νὰ γράψω τὴν διήγησιν νὰ σᾶς τὴν παραστήσω,

νὰ πῶ τὸ τί συνέβηκεν εἰς κάθε πολιτεία,

εἰς Πάτρα καὶ εἰς Ναύπακτον κ' εἰς ὅλα τα χωρία

.

Στὴν Πάτρα φανερώθηκε (ὁ Πανάγος) εἰκοστὴ σεπτεμβρίου

καὶ ἄρχησε τὴ διδαχὴ μὲ χάρι τοῦ Κυρίου,

καὶ πῆγε περισσὸς λαὸς στὸν Ἅγιον Ἄνδρέα,

εἰς τὸν προστάτην μας ἐδῶ πρώτον ἀρχιερέα

ἦτον λαὸς ἀρίθμητος ὡς δύο χιλιάδες

χωρὶς γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ χωρὶς τοὺς παπάδες

.....
Τὴν κυριακὴν ποὺ περασεν, ὄντες στὴ λειτουργία,
εὐρίσκετο καὶ ὁ βοσκὸς διδάσκων παρρησία

.....
νά, βλέπουσι μὲ ἔκστασι στὴ μέση καὶ προβαίνει
μπουλούκπασης μὲ ἄρματα, ὅλοι ἄρματωμένοι
κ' ἐμβαίνουν μὲ αὐθάδειαν μέσα στὴν ἐκκλησία
κι ἐγένηκε μιὰ ταραχὴ ...

ρωτούσι τὸν μπουλούκπαση τί εἶναι ἡ δουλειά τους
καὶ ἦλθαν μὲ αὐθάδειαν εἰς τὸ προσκύνημά τους;

... Τότε σὰν ἀποφάσισαν, ἄρχισαν νὰ ὑβρίζουν ...

τοὺς λέν νὰ φύγουν παρευθὺς ἀπὸ τὴν ἐκκλησία,
γιὰ νὰ μὴ λάχη καὶ γενοῦν ὅλοι αὐτοὶ θυσία.

Κατόπι τους οἱ χριστιανοὶ ἔτρεχαν καὶ φωνάζαν,
τὸ ἄδικον ποὺ τοὺς ἐγένεν ὅλον αὐτὸ ἐκράζαν
κι ἀνεβαίνουν στὸ **τσιαρσί**, σμίγουν κοντὰ στὴ βρύση

... ὅπου ἐπίασαν τὰ τσαρσιὰ κ' ὅλους τους **μαχαλάδες**,
τοὺς ἐβραίους γυρεύοντας ποὺ φεραν τοὺς μελάδες.
Στὸ συναγῶγι ἔφτασαν χαλώντας τὰ καλύβια ...
καντήλια τοὺς ἐτσάκισαν, ἐρήμαξαν τὴ **χάβρα** ...
καὶ τὸν **ραμπίνον** ἐπίασαν στοῦ Μέδρου τὸ κονάκι ...
γιατί τοῦ ἔδωκαν γροθιαῖς κλοτζιαῖς ὅσας μποροῦσαν ...
γιατί αὐτὸς ἐπίστευσαν πὼς ἦτον ἡ αἰτία ...

Τοῦρκοι νὰ ἔμβουν ἕξαφνα μέσα στὴν ἐκκλησία...

Ἕνας ἀράπης ἤρχετο καὶ σμίγει μὲ τὸ κόλι

.....

Ἀπ' ἔξω ἀπ' τὴν Παντάνασσαν ἔπεσε πληγωμένος

.....

Λεξιλόγιο:

Μπουλούκπασης: < *τουρκική böyükbaşı* (μπουλούκπασης, αξιωματικός των γενιτσάρων)

Τσιαρσί: αγορά (εδώ το Μαρκάτο, στο πάνω μέρος της οδού Ερμού)

χάβρα η [χάντρα] [O25](#) : (οικ.) **1.** η συναγωγή των Εβραίων. **2.** (μτφ.) για συγκέντρωση όπου μιλούν όλοι μαζί, με αποτέλεσμα να μην ακούγεται κανένας· βαβυλωνία: *Εδώ είναι ~ (των Εβραίων / των Ιουδαίων). Δεν μπορείς να συνεννοηθείς μέσα σ' αυτή τη ~.*

μαχαλάς ο [maçalás] [O1](#) : (λαϊκότρ.) γειτονιά ή συνοικία: *Ο πάνω / κάτω ~ ενός χωριού. Ο εβραϊκός / ο ελληνικός / ο τούρκικος ~ της παλιάς Θεσσαλονίκης.* [τουρκ. mahall(e) (από τα αραβ.) -άς]

ραβίνος ο [raˈvínos] [O18](#) : θρησκευτικός λειτουργός των Εβραίων. [ισπαν. rabino -ς ή λόγ. < ιταλ. rabbino (ορθογρ. δαν.) -ς < μονλατ. rabbinus < υσλατ. rabbi < ελνστ. *ράβθι* (δες στο *ραβί*)]

καρακόλι το [karakóli] [O44](#) : (παρωχ., λαϊκ.) χωροφύλακας [τουρκ. karakol -ι < βεν. caraguol]

κόλι < *τουρκική* *κολ* (βραχίονας, χέρι, κλάδος, τμήμα) < *οθωμανική τουρκική* *قوله* (qol)

< *πρωτοτουρκική* **kōl* (βραχίονας)

κόλι *ουδέτερο* (Τουρκοκρατία) διοικητική ενότητα, στην οποία οι κάτοικοι όφειλαν να καταβάλλουν συγκεκριμένη φορολογία, υποδιαίρεση του αρματολικίου

κονάκι (τουρκικά: *konak*) είναι τουρκικής προελεύσεως όρος ο οποίος όριζε, στην Τουρκία, καθώς και σε εδάφη τα οποία, παλαιότερα, διετέλεσαν υπό οθωμανική κυριαρχία, ένα «παλάτι», μία «κατοικία», μία «μεγάλη οικία» ή, γενικότερα, έναν «τόπο διανυκτέρευσης»^[1]. Ανεγερθέντα από εύπορους ιδιώτες ή μέλη της αριστοκρατίας, τα κονάκια ήταν δυνατό, επίσης, να αποτελέσουν κατοικία διοικητικού αξιωματούχου.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες πληροφορίες αντλούμε για την τοπογραφία της πόλης και πού τοποθετείται η εβραϊκή συναγωγή; Σημειώστε στο χάρτη τα σημεία της πόλης που αναφέρονται στο ποίημα.

2. Οι Πατρινοί δέχονται βίαιη παρέμβαση των Τούρκων μέσα στην εκκλησία του αγίου Ανδρέα και θεωρούν ως υπεύθυνους τους Εβραίους. Σε ποιες ενέργειες προβαίνουν; Μπορείτε να ερμηνεύσετε τη συμπεριφορά τους;
3. Τι δείχνει η φράση που έλεγαν παλαιότερα οι μεγαλύτεροι στα παιδιά, για να τα φοβίσουν: πχ «φάε το φαγητό σου, γιατί θα σε δώσω στους Εβραίους» ή ως απειλή παρουσιάζοντας τους Εβραίους να πίνουν αίμα μικρών παιδιών;

Ελένη Λ. Κολλυροπούλου, ΠΕ02